

Accountantsverslag 2020

Gemeente Eindhoven

2 juni 2021

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Eindhoven
Postbus 90150
5600 RB EINDHOVEN

Onderwerp
Accountantsverslag 2020

Datum
2 juni 2021

Ons kenmerk
2105744FB2/IM

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2020 van de gemeente Eindhoven. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2020 van de gemeente Eindhoven.

De jaarrekening 2020 van de gemeente Eindhoven geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekening 2020 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Eindhoven. De controle van de jaarrekening is nagenoeg afgerond. De jaarrekeningcontrole is nagenoeg afgerond. De term 'nagenoeg' is gebruikt, omdat de controle pas definitief is beëindigd na het afgeven van de controleverklaring. Afgifte van deze verklaring kan volgens onze beroepsregels pas plaatsvinden nadat de jaarrekening vastgesteld is door het college van burgemeester en wethouders en is vrijgegeven voor doorgeleiding naar de gemeenteraad.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 2 september 2020 en ons auditplan van 24 september 2020. Wij hebben separaat van dit accountantsverslag bij deze jaarrekening op 2 juni 2021 een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid verstrekt.

Wij bespreken onze bevindingen met de auditcommissie

Wij bespreken deze rapportage graag tijdens de bijeenkomst met de auditcommissie op 14 juni 2021 en beantwoorden dan ook uw vragen. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met de wethouder Financiën, de gemeentesecretaris, de concern controller en een vertegenwoordiging van de ambtelijke organisatie.

Graag danken wij u en uw medewerkers voor de constructieve medewerking die wij hebben ervaren tijdens onze controle.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.J. Zuidema RA

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting controle 2020	4
Inleiding	11
De financiële positie van uw gemeente	14
Belangrijkste bevindingen uit onze controle	20
Interne beheersing	30
Overige aangelegenheden	33
Bijlagen	35

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Overall beeld opstel- en controleproces jaarrekening 2020

Inleiding

Het jaar 2020 is totaal anders verlopen dan iedereen aan het begin van het jaar had kunnen bedenken. COVID-19 gooide al snel roet in het eten met een ongeëvenaarde crisis tot gevolg. De gemeente heeft hierdoor alle zeilen moeten bijzetten en veel extra inspanningen moeten leveren. Het resultaat hiervan is dat uw gemeente ondanks de coronacrisis dit jaar toch in staat is geweest mooie projecten op te zetten/uit te voeren en veel van de geplande activiteiten en beoogde doelen te bereiken.

Wij willen het college en de ambtelijke organisatie ermee complimenteren dat – ondanks de lastige omstandigheden vanwege het thuiswerken en de nieuwe taken door COVID-19 (zoals omzetgaranties aan zorgaanbieders en de Tozo-regeling), maar ook een verdubbeling van het aantal SiSa-regelingen – het college erin geslaagd is een kwalitatief betere jaarrekening en een goed opstel- en controledossier samen te stellen. Dit heeft er samen met een constructieve samenwerking en frequent overleg voor gezorgd dat wij erin geslaagd zijn de controle binnen de afgesproken planning af te ronden.

Een positieve ontwikkeling in het controleproces van de grondexploitatie is dat wij begin 2021 – tijdens de interne controle binnen het Ruimtelijk Domein – onze werkzaamheden zijn gestart en zover mogelijk hebben afgerond. Door de constructieve opstelling van het Ruimtelijk Domein en de afdeling Concern Control hebben wij de grondexploitatie (vroeg)tijdig kunnen afronden. Met deze afspraken en acties is een toereikend raamwerk ontwikkeld dat bijdraagt aan een efficiënter en effectiever opstel- en controleproces van de grondexploitatie.

Het positieve beeld betekent niet dat verbeteringen niet meer mogelijk en nodig zijn. De belangrijkste aandachtspunten vanuit het opstel- en controleproces evalueren wij deze zomer met de ambtelijke organisatie en vertalen wij in een actuele risicoanalyse en concrete(re) werkafspraken voor de interim- en jaarrekeningcontrole 2021.

Vanuit de jaarrekeningcontrole identificeren wij de volgende belangrijke bevindingen c.q. mogelijkheden tot het verbeteren van uw interne beheersing:

• **Resultaat 2020 en ontwikkelingen na 2020:**

Over 2020 is sprake van een (grotendeels incidenteel) voordelig resultaat van circa € 43,4 miljoen. Tegelijkertijd liggen er veel majeure uitdagingen in de nabije toekomst, zoals de omgevingswet, herijking van het gemeentefonds, beheersing en financierbaarheid van de jeugdzorg en het project KnoopXL. Het is van belang deze strategische thema's beheersbaar te houden in relatie tot de bestuurlijke ambities, de druk op de bestaande processen en de ambtelijke organisatie, en de beschikbare financiële middelen. In dit kader blijft het continu van belang een afweging te maken tussen ambities versus beschikbare financiële middelen en personele capaciteit.

- **Grondexploitaties:** Wij constateren dat het Ruimtelijk Domein – mede met de inzet van externe deskundigheid – op een zorgvuldige wijze aandacht heeft besteed aan het onderbouwen van de waardering van de grondexploitaties ultimo 2020. Een belangrijk aandachtspunt is de analyse en onderbouwing van de gerealiseerde en nog geraamde plankosten (inclusief evaluatie ten opzichte van de raming ultimo voorgaand jaar).

- **Sociaal domein:** Uit de controle van het sociaal domein zijn geen noemenswaardige bevindingen naar voren gekomen. Wij concluderen dat de juistheid en de rechtmatigheid van de uitgaven zijn gewaarborgd. Wel vragen wij uw aandacht voor de uitgaven in het sociaal domein (specifiek jeugdzorg) in de toekomst. Dit in relatie tot de opwaartse druk op andere beleidsterreinen in uw begroting.
- **Realiteitsgehalte begroting:** Uit het overzicht van baten en lasten over 2020 blijken (forse) afwijkingen c.q. volumeverschillen in de lasten, baten en saldi. Wij adviseren in 2021 nader onderzoek te doen naar de mogelijke (structurele) oorzaken van het rekeningsaldo en te bezien hoe het college het realiteitsgehalte en de voorspellende waarde van de begroting en tussentijdse informatievoorziening kan verbeteren.
- **IT-omgeving (inclusief cybersecurity):** Overall bezien is onze conclusie dat de kwaliteit van de algemene IT-beheersmaatregelen in 2020 is verbeterd maar nog onvoldoende was om een systeemgerichte controleaanpak in het kader van de jaarrekeningcontrole te ondersteunen. Om deze reden hebben wij een primair gegevensgerichte controleaanpak bij de jaarrekeningcontrole 2020 gehanteerd. Door de aandachtspunten loopt uw gemeente een verhoogd risico op tekortkomingen in de geautomatiseerde gegevensverwerking die kunnen resulteren in niet-betrouwbare data c.q. cijfers en een grote(re) impact kunnen hebben indien sprake is van cybersecurity incidenten. Het is belangrijk in 2021 op dit terrein een verdere doorontwikkeling en verbeterlagen te realiseren.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Conclusies jaarrekeningcontrole 2020

Getrouwheid en rechtmatigheid

- Goedkeurend oordeel voor getrouwheid en rechtmatigheid.
- Gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 10,7 miljoen respectievelijk € 32,1 miljoen.

[Slide 13](#)

Financiële positie

- De financiële positie ultimo 2020 is verbeterd ten opzichte van 2019.
- Het weerstandsvermogen bedraagt – indien u het voordelige resultaat 2020 van € 43,4 miljoen toevoegt aan de reserves en daarop de voorgestelde resultaatbestemming van € 4,3 miljoen in mindering brengt – € 167 miljoen (2019: € 130 miljoen). De toename van het weerstandsvermogen komt vooral door de toevoeging van (een deel van) de resultaten over 2018 tot en met 2020 aan de algemene reserve.
- Het berekende weerstandsvermogen is hoger dan de onderkende aanwezige risico's van minimaal € 24,3 miljoen en maximaal € 96,8 miljoen (2019: € 23,9 resp. € 46,8 miljoen) alsook hoger dan de door de gemeenteraad vastgestelde norm van circa € 93 miljoen (2019: € 89 miljoen). De toename van de risico's ten opzichte van 2019 met € 50 miljoen is vooral te verklaren doordat uw gemeente de risico's inzake COVID-19 van € 15 miljoen en de herijking van het gemeentefonds van € 10 miljoen ultimo 2019 nog niet had gekwantificeerd. Daarnaast is – in lijn met de begroting 2021 – 10% van de normruimte gereserveerd om toekomstige exploitatierisico's op te kunnen vangen; ultimo 2020 is dit een bedrag van € 10 miljoen (2019: nihil).

[Slide 16](#)

Opstel- en controleproces

- Medio 2020 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2019 geëvalueerd. Naar aanleiding hiervan zijn waar nodig aanscherpingen doorgevoerd in het interne 'draaiboek' voor het opstelproces en de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekeningcontrole. Met deze aanpassingen is het proces verder geoptimaliseerd en is de jaarrekeningcontrole binnen de afgesproken planning afgerond. Medio 2021 evalueren wij wederom gezamenlijk het proces om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen mogelijk zijn.
- In het proces en opstel- en controledossier is een aantal belangrijke verbeteringen gerealiseerd, zoals het eerder uitvoeren en afronden van de controle van de grondexploitatie (zie onderdeel 'Grondexploitatie' hierna) en de kwalitatief betere analyse en onderbouwing van de zogenaamde transitorische posten (nog te ontvangen/betalen bedragen en vooruitontvangen / nog te besteden (subsidie)bijdragen van derden).
- Het college heeft samen met de organisatie medio 2020 de organisatievisie 'Richting Eindhoven' afgerond. Hierin zijn de doelen en acties bepaald voor een structurele verbetering en borging van de kwaliteit van de 'soft controls' (kennis, cultuur, houding en gedrag). Ons beeld is dat de organisatie zich in de juiste richting beweegt en ontwikkelt. Bij de interim-controle 2021 gaan wij meer in detail de actuele status en de resultaten van de doelen en acties vanuit de organisatievisie na en rapporteren wij over onze bevindingen in de managementletter 2021.

[Slide 31](#)

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Conclusies jaarrekeningcontrole 2020

Interne beheersing

- Bij de interim- en jaarrekeningcontrole hebben wij geen significante tekortkomingen geïdentificeerd in de interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor de financiële verslaggeving. Uw financiële beheersing waarborgt een betrouwbare financiële verslaggeving. Wel bestaan op onderdelen mogelijkheden de interne beheersing verder te verbeteren.
- Wij zijn in 2020 de opvolging nagegaan van de bevindingen en conclusies uit de IT-audits over 2019 voor Decade (financiële administratie) en Suites (sociaal domein). Ook hebben wij een IT-audit uitgevoerd op Proactis, de applicatie die – met uitzondering van het berichtenverkeer voor Wmo en Jeugdwet – gemeentebreed in gebruik is voor de inkoop en factuurafhandeling. Overall gezien is onze conclusie dat de kwaliteit van de algemene IT-beheersmaatregelen in 2020 is verbeterd maar op basis van de resterende (Decade en Suites) en nieuwe aandachtspunten (Proactis) nog onvoldoende was om een systeemgerichte controleaanpak in het kader van de jaarrekeningcontrole te ondersteunen. Om deze reden hebben wij een primair gegevensgerichte controleaanpak bij de jaarrekeningcontrole 2020 gehanteerd.
- Door de tekortkomingen in de IT-beheersmaatregelen loopt uw gemeente een verhoogd risico op tekortkomingen in de geautomatiseerde gegevensverwerking die bijvoorbeeld kunnen resulteren in niet-betrouwbare data c.q. cijfers en een grote(re) impact kunnen hebben indien sprake is van cybersecurity incidenten. Het is belangrijk in 2021 op dit terrein een verdere doorontwikkeling en verbeterlagen te realiseren.

[Slide 31](#)

Kwaliteit verslaggeving

- De jaarstukken en de daarbij gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling voldoen aan de voorschriften voor verslaggeving uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en zijn consistent toegepast ten opzichte van de begroting 2020 en jaarrekening 2019.
- De kwaliteit van de toelichtingen en oorzaakanalyses is verbeterd in vergelijking met de jaarrekening 2019. Een verdere kwaliteitsslag is te realiseren door de toelichtingen en analyse nog verder toe te spitsen op het antwoord op de vraag waardoor de afwijkingen zijn ontstaan en waardoor deze afwijkingen niet eerder waren te voorzien c.q. rapporteren.

[Slide 22](#)

Effecten coronacrisis (exclusief sociaal domein)

- Waardering vorderingen: als gevolg van financiële problemen of tekorten bij debiteuren bestaat een toegenomen risico op het niet ontvangen van vorderingen. Wij hebben de invorderingsrisico's en daarmee de waardering van de vorderingen gecontroleerd en wij merken op dat als gevolg van diverse steun- en coulancemaatregelen (door het rijk dan wel de gemeente) nog geen sprake is van grote mutaties in de oninbare vorderingen.
- Subsidieverstrekkings: uw gemeente heeft in de algemene subsidieverordening een hardheidsclausule opgenomen. Hierin staat dat het college in bijzondere gevallen kan afwijken. Dit houdt in dat - ondanks gesubsidieerde instellingen niet alle prestaties hebben geleverd - de subsidies op basis van de hardheidsclausule kunnen worden vastgesteld en hiermee als rechtmatig worden beschouwd.

[Slide 21](#)

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Conclusies jaarrekeningcontrole 2020

Grondexploitatie

- Voor de grondexploitatie hebben wij het proces, de dossiervorming en de onderbouwingen beoordeeld waarop het management de geactualiseerde schattingen heeft gebaseerd. Wij hebben onder andere de realisatie en de geactualiseerde schattingen ultimo 2020 versus de schattingen in de jaarrekening 2019 geanalyseerd ('backtesting'). Bij deze analyse hebben wij ook gebruikgemaakt van de beoordeling van het prijzenboek door een ingeschakelde externe deskundige.
- In lijn met de afspraak met de organisatie hebben wij in januari/februari 2021 – gelijktijdig met de interne controle binnen het Ruimtelijk Domein – onze werkzaamheden voor de waardering van de grondexploitatie ultimo 2020 opgestart en zover mogelijk afgerond. Hierdoor waren onze vragen en observaties vroegtijdig in het opstelproces van de jaarrekening bekend en zijn deze vervolgens tijdig door de organisatie opgevolgd. Door de constructieve opstelling van en samenwerking met het Ruimtelijk Domein en de afdeling Concern Control hebben wij de controle van de grondexploitatie (vroeg)tijdig kunnen afronden. Met deze afspraken en acties is een toereikend raamwerk ontwikkeld dat bijdraagt aan een efficiënter en effectiever opstel- en controleproces van de grondexploitatie.
- In 2019 en 2020 zijn bij diverse grondexploitatieprojecten planwijzigingen doorgevoerd. De toename van de geraamde plankosten is hierdoor circa € 9 miljoen. Wij hebben vastgesteld dat de ter zake genomen collegebesluiten binnen de formele bevoegdheden passen zoals deze in uw financiële verordening zijn vastgelegd. Bovendien heeft het college de gemeenteraad hierover (achteraf) geïnformeerd en laten besluiten bij het vaststellen van het MPG 2020 respectievelijk 2021. De planwijzigingen en het hieruit voortvloeiende effect op de geraamde plankosten zijn zodoende rechtmatig. Gezien de omvang van het effect op de plankosten is het naar onze mening logisch(er) dergelijke planwijzigingen en de financiële effecten ervan vooraf met de gemeenteraad af te stemmen, zodat de gemeenteraad in positie is hierover vooraf een politiek-bestuurlijk debat te voeren en besluit te nemen.
- Wij zijn van mening dat de waardering van de grondexploitatie op basis van de hiervoor beschreven werkzaamheden en bevindingen juist is en consistent is met voorgaand jaar.

[Slide 23](#)

Sociaal domein | gevolgen corona

- De financiële impact van het coronavirus op het sociaal domein is beperkt. De gemeente heeft tijdig en voldoende beheersmaatregelen getroffen waarmee het de financiële effecten van corona voor het sociaal domein over 2020 tot een minimum heeft beperkt.
- Eén van de maatregelen die het kabinet gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de coronacrisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage hebben wij deze regeling gecontroleerd. Wij hebben hierbij vastgesteld dat de Tozo uitkeringen (circa € 27 miljoen) juist en rechtmatig zijn verstrekt. Tevens hebben wij vastgesteld dat uw gemeente een M&O-beleid heeft vastgesteld, geïmplementeerd en zichtbaar naleeft, waarmee ook is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.

[Slide 21](#)

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Conclusies jaarrekeningcontrole 2020

Sociaal domein

- In 2020 is de controle soepel verlopen. De verantwoorde bestedingen vanuit de zorgaanbieders waren eenvoudig aan te sluiten op de financiële administratie.
- Ook over het boekjaar 2020 is sprake van een overschrijding ten opzichte van de gewijzigde begroting in het sociaal domein. Dit is te verklaren door het feit dat de begroting 2020 in verband met de effecten van de coronacrisis noodgedwongen is gebaseerd op 2019. Daarnaast heeft de coronacrisis de uitgaven in het sociaal domein sowieso minder voorspelbaar gemaakt. Wij hebben vernomen dat het college voor 2021 heeft getracht de ramingen van het sociaal domein en specifiek de zorguitgaven nog beter te begroten.
- Op basis van de door ons uitgevoerde controle moeten wij de Persoonsgebonden Budgetten (PGB's) overeenkomstig voorgaand jaar als onzeker aanmerken. Deze onzekerheid bedraagt € 9,2 miljoen. Daarnaast onderkennen wij in de geleverde zorg in natura (jeugd) een onzekerheid van € 0,7 miljoen. Dit komt door het – vooralsnog – ontbreken van (goedgekeurde) verantwoordingsinformatie door zorginstellingen.

[Slide 26](#)

Realiteitsgehalte begroting

- Uit het overzicht van baten en lasten over 2020 blijken (forse) afwijkingen c.q. volumeverschillen in zowel de lasten, baten als saldi. Deze afwijkingen in combinatie met de absolute omvang en de oorzaken van het voordelig resultaat van circa € 14 miljoen ten opzichte van het najaarsbericht 2020, geven ons de indruk dat de ramingen in de begroting en tussentijdse informatievoorziening wat betreft (investerings)projecten en activiteiten te ambitieus zijn en mogelijk niet in lijn zijn met de beschikbare (personele) capaciteit om alle geplande (investerings)projecten en activiteiten daadwerkelijk in het boekjaar te realiseren. Dit blijkt onder andere uit het collegevoorstel om voor € 4,3 miljoen (2019: € 4,2 miljoen) aan niet uitgenutte budgetten over te hevelen naar 2021 en de bij diverse programma's achterblijvende uitgaven en kapitaallasten voor projecten en investeringen.
- Wij adviseren in 2021 nader onderzoek te doen naar de (structurele) oorzaken van het rekeningsaldo 2020 en te bezien hoe het realiteitsgehalte en de voorspellende waarde van de begroting en tussentijdse informatievoorziening is te verbeteren. Een mogelijke aanpak hiervoor is het 'zero based' opbouwen van de begroting 2022. Feitelijk is dit de begroting 'vanaf nul' opzetten in plaats van – sterk vereenvoudigd gesteld – de begroting 2021 indexeren en aanvullen met nieuwe projecten, investeringen en activiteiten. Dit dwingt de organisatie opnieuw te kijken naar de werkelijk uit te voeren taken en het analyseren daarvan ten opzichte van de beschikbare personele capaciteit en zorgt voor een meer realistische begroting.

[Slide 17](#)

Inleiding

Inleiding

Onze belangrijkste bevindingen

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2020 verstrekt

De controle van de jaarrekening 2020 is afgerond. De na onze controle resterende fouten en onzekerheden blijven binnen de door ons gehanteerde materialiteit en hebben daardoor geen invloed op de strekking van ons oordeel. Wij hebben daarom separaat van dit accountantsverslag op 2 juni 2021 een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid verstrekt.

Geen resterende controleverschillen geïdentificeerd voor vermogen en resultaat

Naar aanleiding van onze controle is een beperkt aantal en vooral tekstuele aanpassingen in de jaarrekening verwerkt. Hierna resteren geen afwijkingen die van invloed zijn op het vermogen of resultaat van de gemeente.

Geen resterende controleverschillen geïdentificeerd voor rechtmatigheid

De in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2020 zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals verwerkt in het 'Normen- en Toetsingskader financiële rechtmatigheid 2017 - 2020 (actualisatie 2020)' zoals dit op 24 november 2020 door het college is vastgesteld en waarover de gemeenteraad is geïnformeerd via de raadsinformatiebrief met kenmerk RIB 20bst01638.

De begrotingsoverschrijdingen op het niveau van de programma's zijn in de jaarrekening voldoende toegelicht en wegen daarom niet mee in ons oordeel.

Er is geen sprake van resterende controleverschillen (feitelijke afwijkingen c.q. fouten) ten aanzien van de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties.

Onzekerheden in de zorgbestedingen

De PGB-bestedingen zijn door uw gemeente (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft vanwege rechtmatigheidsafwijkingen een controleverklaring met beperking bij de verantwoordingen 2020 verstrekt. Daarnaast heeft een aantal zorginstellingen geen verantwoording of een verantwoording zonder (goedkeurende) controleverklaring aan uw gemeente overlegd.

Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de PGB-bestedingen en de jeugdzorgkosten in de jaarrekening 2020 leidt tot een onzekerheid in onze controle voor de getrouwheid en de rechtmatigheid van in totaal € 9,9 miljoen (bestaande uit € 9,2 miljoen en € 0,7 miljoen). De totale onzekerheid valt binnen de goedkeuringstolerantie voor onzekerheden van € 32,1 miljoen, en heeft daarom geen invloed op de strekking van onze controleverklaring bij de jaarrekening 2020.

Het (verplichte) overzicht van controleverschillen groter dan de rapportagetolerantie ad € 0,5 miljoen treft u aan in de bijlagen A1 en A2 van deze rapportage.

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2020 uitgevoerd met de volgende toleranties, als vermeld in het door de auditcommissie vastgestelde controleprotocol:

- Voor fouten bedraagt de tolerantie 1% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: **€ 10,7 miljoen.**
- Voor onzekerheden bedraagt de tolerantie 3% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: **€ 32,1 miljoen.**
- Als rapportagetolerantie geldt een in het auditplan 2020 afgesproken bedrag van: **€ 0,5 miljoen.**

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2020 verstrekt.

De onzekerheid inzake de PGB-bestedingen en jeugdzorgkosten van in totaal € 9,9 miljoen valt binnen de goedkeuringstolerantie voor onzekerheden van € 32,1 miljoen en heeft daarom geen invloed op de strekking van de controleverklaring.

Onze belangrijkste bevindingen

Geen resterende controleverschillen met betrekking tot de bijlagen SiSa en Subsidieregeling Bereikbaarheidsakkoord

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2020 en de Subsidieregeling Bereikbaarheidsakkoord geconstateerd.

Geen resterende controleverschillen met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle van de WNT-verantwoording geen afwijkingen geïdentificeerd welke groter zijn dan onze rapporteringsdrempel en die niet zijn gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging van 27 augustus 2019 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2020. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- De Controleverordening gemeente Eindhoven (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- Het 'Normen- en Toetsingskader financiële rechtmatigheid 2017-2020' dat op 5 december 2017 door het college is vastgesteld en ter kennisgeving aan de gemeenteraad is aangeboden.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging en is nader omschreven in het auditplan 2020. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wel is ten opzichte van 2020 sprake van 15 nieuwe SiSa-regelingen (2020: 27 regelingen en 2019: 12 regelingen) en een nieuwe bijlage Subsidieregeling Bereikbaarheidsakkoord waarin uw gemeente verantwoording aflegt over 17 projecten.

Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2020 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Eindhoven

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de memberfirms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn een essentiële basis voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van de gemeente.

Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming voor moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om schattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de 'Algemene grondslagen van waardering en resultaatbepaling' in de jaarrekening 2020.

Wij hebben het door het management toegepaste proces voor de totstandkoming van de jaarrekening geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controles uitgevoerd.

Op basis van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de in de jaarrekening toegepaste schattingen redelijk zijn, en door uw gemeente consistent zijn gebruikt.

De financiële positie
van uw gemeente

De financiële positie van uw gemeente

In dit hoofdstuk geven wij op hoofdlijnen een samenvatting van de ontwikkelingen in het vermogen en het resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is ten opzichte van 2020 toegenomen

Het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, maakt een duidelijk en expliciet onderscheid tussen resultaatbepaling en -bestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Gemeenten mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren. De mutaties in het eigen vermogen vinden dus plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit de in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in de reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

Eigen vermogen (x € 1 miljoen)	2017	2018	2019	2020
Eigen vermogen per 1 januari	184,8	178,5	250,7	301,5
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 3,5	2,5	-/- 1,0	5,7
Gerealiseerd resultaat	-/- 2,8	71,6	51,8	43,4
Gerealiseerde totaal saldo baten en lasten	-/- 6,3	74,1	50,8	49,1
Correctie reserve ISE naar overlopende passiva		-/- 1,9		
Eigen vermogen per 31 december	178,5	250,7	301,5	350,6

Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten over 2020 bedraagt € 49,1 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 5,7 miljoen aan de reserves toegevoegd, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2020 circa € 43,4 miljoen voordelig is. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2020 circa 38% van het balanstotaal (2019: 34%). In bovenstaand overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Exploitatieresultaat (x € 1 miljoen)

Totale baten	995,1	
Totale lasten	-/- 946,0	
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten		49,1
Af: stortingen in reserves	-/- 127,8	
Bij: onttrekkingen aan reserves	122,1	
Saldo mutaties reserves		5,7
Gerealiseerd resultaat		43,4

De exploitatie over 2020 laat een voordelig gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten van € 49,1 miljoen zien, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 12,0 miljoen. Dit is een voordeel van € 61,1 miljoen. Hier staat ten opzichte van de begroting een nadeel op de mutaties in reserves tegenover van € 25,1 miljoen. Per saldo is hiermee sprake van een voordeel ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 2020 van € 36,0 miljoen.

In paragraaf '1.3 Financiële hoofdlijn' van het jaarverslag is op hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting tussentijdse rapportages en prognoses in 2020.

De belangrijkste oorzaken voor het verschil van € 13,6 miljoen tussen het verwachte voordelige resultaat bij het najaarsbericht 2020 van € 29,8 miljoen en het werkelijke voordelige gerealiseerd resultaat 2020 van € 43,4 miljoen betreffen vooral:

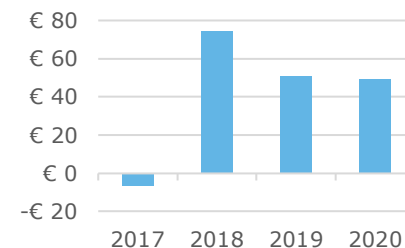
- Minder nadeel op jeugd: € 2,0 miljoen.
- Meer voordeel op Wmo: € 2,0 miljoen.
- Voordeel vergoeding uitvoering Tozo: € 2,7 miljoen.

- Lager netto resultaat naar aanleiding van MPG 2021: -/- € 2,8 miljoen.
- Per saldo overige afwijkingen < € 1 miljoen: € 9,7 miljoen.

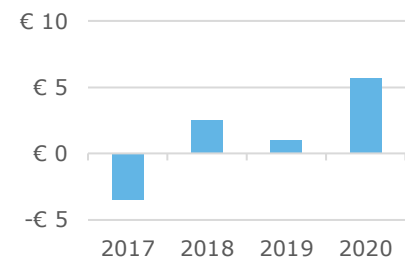
Voor een meer gedetailleerd overzicht van en een nadere toelichting op de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging verwijzen wij u kortheidshalve naar het jaarverslag 2020, waar in onderdeel '2. Programma' per programma een toelichting op de qua omvang belangrijkste afwijkingen is opgenomen.

In het hoofdstuk 'Belangrijkste bevindingen uit onze controle' van het accountantsverslag gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en werkelijke lasten in het kader van begrotingsrechtmatigheid.

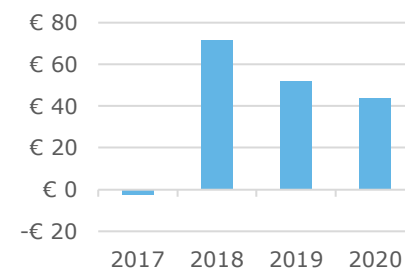
Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten (in miljoen)

Saldo mutaties in reserves (in miljoen)

Gerealiseerd resultaat (in miljoen)

Realiteitsgehalte begroting

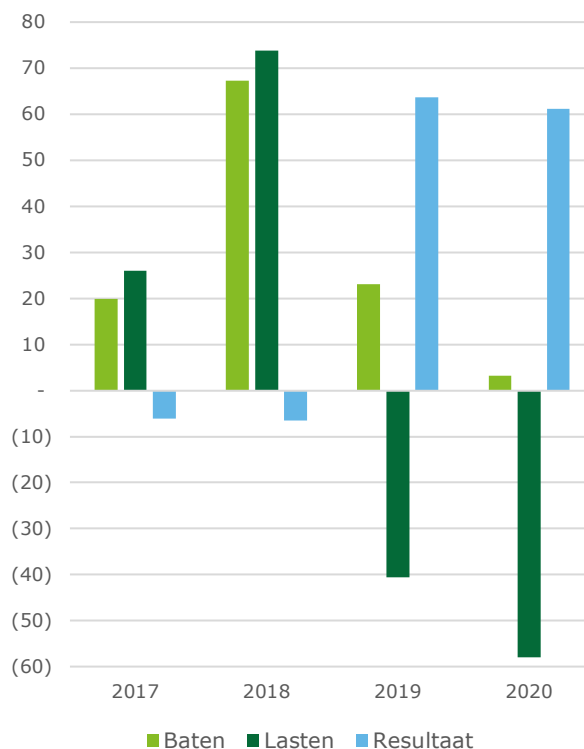
Hiernaast hebben wij een overzicht opgenomen van het verschil tussen de geraamde en werkelijke baten, lasten en resultaten in- respectievelijk exclusief mutaties in reserves volgens de jaarrekeningen over de periode 2017-2020.

Uit de overzichten blijkt dat begrote en werkelijke baten, lasten en resultaten zowel ex- als inclusief mutaties in reserves jaarlijks (forse) verder oplopende afwijkingen laten zien. Hieruit blijkt dat de ambities in de begroting mogelijk (te) hoog zijn. Wij hebben van de organisatie begrepen dat de (financiële) effecten van de coronacrisis hierop van invloed is geweest. Het college licht de verschillen overigens op een correcte en toereikende wijze toe in de jaarstukken.

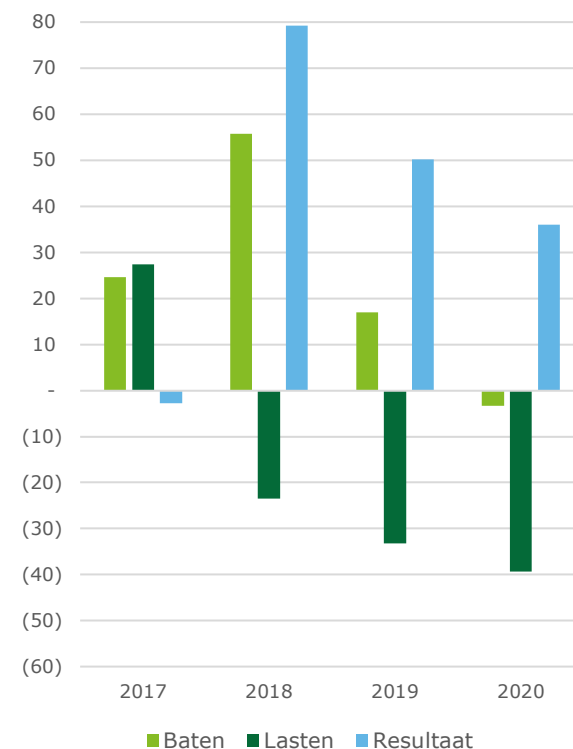
Wij adviseren in 2021 nader onderzoek te doen naar de (structurele) oorzaken van de afwijkingen in vooral de raming en realisatie van de lasten, en te bezien hoe het realiteitsgehalte en de voorspellende waarde van de begroting en tussentijdse informatievoorziening verder is te verbeteren.

Een mogelijke aanpak hiervoor is het 'zero based' opbouwen van de begroting 2022. Feitelijk is dit de begroting 'vanaf nul' opzetten in plaats van – sterk vereenvoudigd gesteld – de begroting 2021 indexeren en aanvullen met nieuwe projecten, investeringen en activiteiten. Dit dwingt de organisatie opnieuw te kijken naar de werkelijk uit te voeren taken en het analyseren daarvan ten opzichte van de beschikbare personele capaciteit en zorgt voor een meer realistische begroting.

Verskil tussen geraamde en werkelijke baten, lasten en resultaat (exclusief mutaties reserves) (x € 1 miljoen)

Verschillen tussen geraamde en werkelijke baten, lasten en resultaat inclusief mutaties reserves (x € 1 miljoen)

Uw weerstandsvermogen is toegenomen

Het weerstandsvermogen betreft de relatie tussen de beschikbare en de vanwege geschatte risico's benodigde weerstandscapaciteit. De door de organisatie berekende beschikbare weerstandscapaciteit (zie paragraaf '3b. Weerstandsvermogen en risicobeheersing' in het jaarverslag 2020) is – indien u conform het voorstel resultaatbestemming circa € 39 miljoen van het voordelige resultaat over het boekjaar 2020 toevoegt aan de reserves – € 167 miljoen (2019: € 130 miljoen). Er is dus sprake van een toename van de beschikbare weerstandscapaciteit in 2020 ten opzichte van 2019 met circa 28%. Indien u rekening houdt met de besluiten inzake mutaties in reserves bij de begroting 2021 dan bedraagt de vrij inzetbare weerstandscapaciteit per saldo € 149 miljoen.

De inventarisatie van de risico's in de paragraaf '3b. Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag, geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een schatting van de kans dat het risico zich daadwerkelijk voordoet, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij heeft het college een doorlopend inzicht gegeven in de grootste risico's (qua financiële impact en kans), en is vermeld welke risico's zijn verdwenen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook is een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de grootste risico's.

Hieruit volgt een gekwantificeerd bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit van minimaal € 24,3 miljoen en maximaal € 96,8 miljoen (2019: minimaal € 23,9 en maximaal € 46,8 miljoen).

De toename van het maximale risico ten opzichte van 2019 met € 50 miljoen is vooral te verklaren doordat uw gemeente de risico's inzake COVID-19 van € 15 miljoen en de herijking van het gemeentefonds van € 10 miljoen ultimo 2019 nog niet had gekwantificeerd. Daarnaast is sprake van nieuwe risico's voor de kosten van open einde regelingen van € 5 miljoen en toename van de zorg zwaarte van € 6 miljoen. Ten slotte is – in lijn met de begroting 2021 – 10% van de normruimte gereserveerd om toekomstige exploitatierisico's op te kunnen vangen; ultimo 2020 is dit een bedrag van € 10 miljoen (2019: nihil).

Wat opvalt bij de risicoanalyse is dat uw gemeente de in het jaarverslag beschreven risico's voor bijvoorbeeld de benodigde investeringen voor het klimaat, de omgevingswet en de nieuwe inburgeringswet nog niet (expliciet) als risico heeft geïdentificeerd en gekwantificeerd. Wij geven in overweging de risicoanalyse in 2021 hierop aan te vullen.

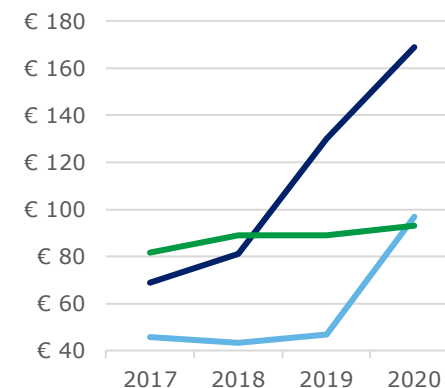
De toename van de beschikbare weerstandscapaciteit met € 37 miljoen en de toename van de minimaal benodigde weerstandscapaciteit met circa € 0,4 miljoen leiden er per saldo toe dat de ratio van het weerstandsvermogen per eind 2020 is verbeterd ten opzichte van 2019 en ruimschoots voldoende is, gelet op de door het college onderkende risico's.

De ontwikkeling van de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit in de afgelopen jaren – waaruit blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit eind 2020 boven de door de gemeenteraad vastgestelde norm ligt – is hiernaast grafisch weergegeven.

Het maximale risico ultimo 2020 ad € 96,8 miljoen is € 3,8 miljoen hoger dan de norm weerstandscapaciteit van € 93,0 miljoen. In dit licht adviseren wij het college in 2021 de ontwikkeling van de maximale risico's en de benodigde norm weerstandscapaciteit te blijven monitoren en waar nodig de norm bij te stellen.

Voor meer gedetailleerde informatie over (de ontwikkeling van) uw weerstandspositie verwijzen wij u naar paragraaf '3b. Weerstandsvermogen en risicobeheersing' in het jaarverslag 2020.

Weerstandscapaciteit (in miljoen)

Beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigde weerstandscapaciteit (max. risico)

Norm weerstandscapaciteit (10% x begroting)

Belangrijkste bevindingen
uit onze controle

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Algemeen

Grondslagen jaarrekening zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente staan in paragraaf '4.1 Algemene grondslagen van waardering en resultaatbepaling' van de jaarrekening 2020. Wij hebben het door het college en de directie toegepaste proces voor significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en gegevensgerichte controles uitgevoerd.

Jaarverslag is verenigbaar met jaarrekening

De jaarstukken 2020 van uw gemeente bestaan uit het jaarverslag (programmaverantwoording en verplichte paragrafen) en de jaarrekening (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting, de SiSa-bijlage en de bijlage Subsidieregeling bereikbaarheidsakkoord).

In de programmaverantwoording van het jaarverslag dient u informatie op te nemen over de vragen: wat hebben wij gedaan, wat hebben wij bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de voorgeschreven paragrafen (over onder andere weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 moet de accountant werkzaamheden uitvoeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen.

Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.

- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van het college in het jaarverslag en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Effecten corona

Wij sommen hier de belangrijkste effecten van corona op de jaarrekening van de gemeente Eindhoven op:

- Waardering vorderingen: als gevolg van financiële problemen of tekorten bij debiteuren en andere soorten schuldenaars bestaat een toegenomen risico op het niet ontvangen van vorderingen. Wij hebben de invorderingsrisico's en daarmee de waardering van de vorderingen gecontroleerd en wij merken op dat als gevolg van diverse steun- en coulancemaatregelen (door het rijk dan wel door de gemeente) nog geen sprake is van grote mutaties in de oninbare vorderingen.
- Subsidieverstrekkings: de gemeente heeft in de algemene subsidieverordening een hardheidsclausule opgenomen. Hierin staat dat het college in bijzondere gevallen kan afwijken. Dit houdt in dat ondanks gesubsidieerde instellingen niet alle prestaties hebben geleverd, de subsidies op basis van de hardheidsclausule kunnen worden vastgesteld en hiermee rechtmatig kunnen worden beschouwd.

- Tozo: Eén van de maatregelen die het kabinet gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de coronacrisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo).

Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage hebben wij deze regeling gecontroleerd. Uw gemeente is ondanks een snelle invoering van deze regeling en de wijzigingen ervan gedurende 2020 en 2021 in staat geweest aantoonbaar te voldoen aan de gestelde rechtmatigheidseisen. Zowel uw interne controlewerkzaamheden als onze zelfstandig uitgevoerde dossiercontroles bevestigen deze uitkomst.

De Nota verwachtingen accountantscontrole schrijft daarnaast voor dat wij een kwalitatieve toets moeten verrichten op uw Misbruik en Oneigenlijk beleid voor de Tozo-regeling. Wij stellen vast dat uw gemeente een M&O-beleid heeft vastgesteld met daarin de getroffen interne beheersmaatregelen, zoals de controle achteraf en hoe u gebruikmaakt van het Inlichtingenbureau. Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente het M&O-beleid heeft nageleefd, waarmee is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.

Evaluatie van de belangrijkste inschattingen van het management

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen. Binnen de voorzieningen maakt u conform het BBV onderscheid naar voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's, ter egalisering van kosten (groot onderhoud), voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven en voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.

Deze voorzieningen zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect bijvoorbeeld de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Wij hebben het proces beoordeeld waarmee het management deze schattingen ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Dit in de context van de jaarrekening als geheel en niet bedoeld om ons een oordeel te vormen over individuele schattingsposten.

Wij zijn van mening dat de verslaggeving en de toegepaste schattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt.

Bestemmingsreserve groot onderhoud

Bij de jaarrekeningcontrole 2018 is geconcludeerd dat de plannen voor het groot onderhoud niet voldoende actueel waren en daarom geen voldoende grondslag meer zijn om de voorzieningen voor groot onderhoud in stand te houden. De gemeenteraad heeft bij het besluit tot resultaatbestemming 2018 besloten de betreffende middelen op te nemen in een bestemmingsreserve groot onderhoud (saldo ultimo 2019: € 18,7 miljoen).

Naar aanleiding van het raadsbesluit over het Wegenbeheerplan 2021-2024 is een bedrag van € 7,5 miljoen vrijgevallen uit deze reserve. De reserve kent mede door deze mutatie ultimo 2020 nog een saldo van circa € 8,8 miljoen. Daarbij merken wij nogmaals op dat het egaliseren van de kosten van groot onderhoud via een reserve geen structureel karakter mag hebben. Immers, het BBV biedt alleen de mogelijkheid om onderhoudslasten structureel te egaliseren via een voorziening (artikel 44 lid 1c BBV).

Indien het college voor het resterende saldo nog steeds de ambitie heeft de toekomstige kosten van groot onderhoud structureel te egaliseren, dan adviseren wij het college een plan van aanpak met een expliciete deadline op te stellen wanneer de onderhoudsplannen zijn geactualiseerd. De raad kan vervolgens besluiten over het al dan niet opnieuw instellen van de onderhoudsegalisatievoorzieningen.

Vervolgens is het noodzakelijk jaarlijks zichtbaar te maken en te onderbouwen dat de stand en de toekomstige mutaties in deze voorzieningen aansluiten met de onderliggende onderhoudsplannen.

Grondexploitaties

De grondexploitaties zijn geactualiseerd

De veruit grootste balanspost met betrekking tot de onderhanden projecten betreft de post 'voorraden' (grondexploitatie). De risico's voor deze post zijn in essentie terug te brengen tot de zogenaamde 3 P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen tot wijzigingen geleid in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, etc.) binnen projecten in relatie tot de actuele marktvraag?
- **Prijs:** de verkoopprijzen van woningen en dus van grond hebben langere tijd onder druk gestaan. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

De 3 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties als opgenomen in de jaarrekening 2020 en vermeld in de paragraaf 'Grondbeleid' van het jaarverslag 2020.

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of ze redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.

- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen; met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de door uw raad vastgestelde plannen en besluiten.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

Uitkomsten beoordeling schattingsproces

Als onderdeel van de controle hebben wij – in de context van de jaarrekening als geheel – per project een risicoanalyse opgesteld op basis van de ontwikkeling in de boekwaarde, raming van nog te realiseren kosten/opbrengsten en de verwachte resultaten bij afsluiting. Als uitkomst ervan hebben wij de projecten Meerhoven en Stationsdistrict 'in scope' gehad en hebben wij voor de projecten VDMA, Strijp S, Tongelresche Akkers, Blixembosch Buiten en Emmasingelkwadrant volstaan met een meer gedetailleerde cijferanalyse inclusief afstemming met onderliggende documentatie.

Bij de controle hebben wij onder andere onderzoek gedaan naar de realisatie in en de schattingen ultimo 2020 ten opzichte van de schattingen ultimo 2019 ('backtesting'). Hierbij hebben wij gebruikgemaakt van de beoordeling van (de systematiek van totstandkoming van) het prijzenboek door een door het Ruimtelijk Domein ingeschakelde deskundige.

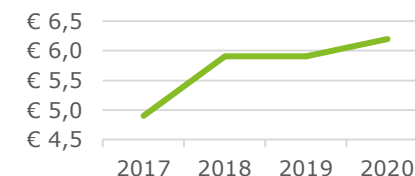
Uit onze werkzaamheden zijn wat betreft de waardering van de grondexploitatie geen bijzonderheden gebleken. Wij zijn daarom van mening dat de waardering van de grondexploitatie ultimo 2020 juist is.

In 2019 en 2020 zijn bij diverse projecten planwijzigingen doorgevoerd. De toename van de geraamde plankosten is hierdoor circa € 9 miljoen. Wij hebben vastgesteld dat de ter zake genomen collegebesluiten binnen de formele bevoegdheden passen zoals deze in de financiële verordening zijn vastgelegd. Bovendien heeft het de college de gemeenteraad hierover (achteraf) geïnformeerd en laten besluiten bij het vaststellen van het MPG 2020 respectievelijk 2021. De planwijzigingen en het hieruit voortvloeiende effect op de geraamde plankosten zijn zodoende rechtmatig. Gezien de omvang van het effect op de plankosten is het naar onze mening logisch(er) dergelijke planwijzigingen en de financiële effecten ervan vooraf met de gemeenteraad af te stemmen, zodat de gemeenteraad in positie is hierover vooraf een politiek-bestuurlijk debat te voeren en besluit te nemen.

Voorziening verliesgevende grondexploitaties

De grondexploitaties zijn door de organisatie voor het MPG 2021 geactualiseerd. Waar nodig zijn schattingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening juist is gewaardeerd en of mogelijk een (aanvulling van de) verliesvoorziening nodig is. Ultimo 2020 is op basis hiervan € 6,2 miljoen opgenomen in de voorziening negatieve plannen (2019: € 5,9 miljoen), om de naar verwachting niet meer met verkopen goed te maken kosten te dekken. De ontwikkeling van de voorziening ter dekking van 'negatieve plannen' (verliezen) in de afgelopen jaren is als volgt weer te geven:

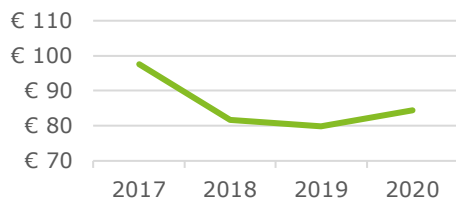
Voorziening grondbedrijf (in miljoen)

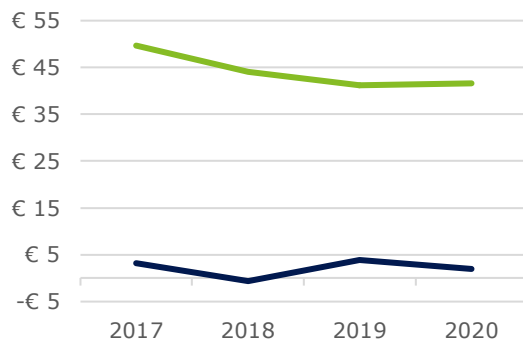
Voor een nadere onderbouwing van en toelichting op de hoogte van de voorziening verwijzen wij u naar paragraaf '3g. Grondbeleid' van het jaarverslag 2020, waar het college de belangrijkste complexen en de daarmee gepaard gaande risico's heeft toegelicht.

De ontwikkeling in de boekwaarde van de totale grondexploitatie alsook de op basis van onze risicoanalyse voor de jaarrekening belangrijkste projecten is als volgt weer te geven:

Totaal projecten (boekwaarde in miljoen)

Projecten 'in scope' (boekwaarde in miljoen)

Meerhoven Stationsdistrict

Uit de figuren rechts op deze pagina blijkt ten opzichte van 2019 een afname van de nog te maken kosten en een toenemend volume aan te realiseren opbrengsten.

De afname van de verwachte nog te maken kosten is vooral te verklaren door de in 2020 uitgevoerde werkzaamheden aan in uitvoering zijnde projecten.

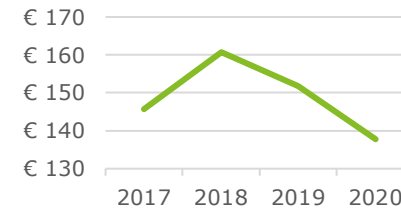
De toename van de verwachte nog te realiseren opbrengsten en het verwachte resultaat op eindwaarde is vooral te verklaren door het geactualiseerde resultaat van het project Emmasingelkwadrant en het in 2020 nieuw in exploitatie genomen project VDMA.

Het college verwacht in totaliteit een voordelig resultaat van circa € 54,9 miljoen op eindwaarde (2019: € 41,0 miljoen voordelig). In paragraaf '3g. Grondbeleid' van het jaarverslag 2020 is per project een nadere toelichting op en specificatie van de ontwikkeling van de boekwaarden en verwachte resultaten opgenomen. Korteheidshalve verwijzen wij hiernaar.

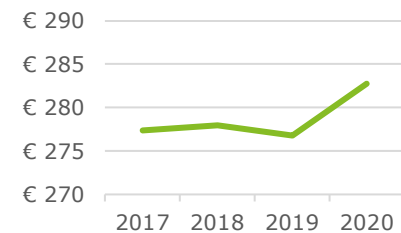
De rekenrente voor actualisatie grondexploitaties

De bij de actualisatie van de grondexploitaties gehanteerde rekenrente is berekend op basis van de voorschriften van de Commissie BBV. Op grond van de BBV-voorschriften geldt voor de komende jaren een bandbreedte van 0,5% ten opzichte van de voor 2020 gehanteerde rente (1,08%), waarbinnen bijstelling niet verplicht hoeft plaats te vinden. In het MPG 2021 is voor 2021 respectievelijk 2022 en volgende jaren een verwachte rekenrente van 1,13% respectievelijk 1,3% gehanteerd.

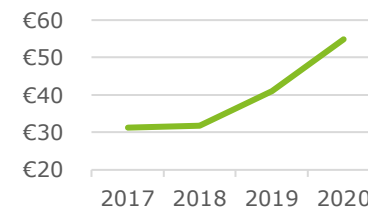
Nog te maken kosten (in miljoen)

Te realiseren opbrengsten (in miljoen)

Resultaat op eindwaarde (in miljoen)

Sociaal domein

Sociaal domein/PGB-bestedingen

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft een controleverklaring met beperking bij de PGB-verantwoordingen 2020 verstrekt. Het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie over de prestatielevering (getrouwheid) voor de verantwoorde PGB-bestedingen alsook de geconstateerde rechtmatigheidsafwijkingen, leiden tot een onzekerheid voor de getrouwheid en rechtmatigheid in de jaarrekeningcontrole van uw gemeente van in totaal € 9,2 miljoen.

Het college heeft (vooralsnog) vanuit een kosten-baten analyse niet de ambitie c.q. doelstelling de interne beheersing en de interne controle voor zowel de prestatielevering (getrouwheid) als rechtmatige besteding van de PGB's nader vorm en inhoud te geven en daarmee (mogelijk) de onzekerheden (grotendeels) weg te nemen.

Sociaal domein/Jeugdzorgkosten en Wmo

In 2020 is de controle soepel verlopen. De verantwoorde bestedingen vanuit de zorgaanbieders waren eenvoudig aan te sluiten op de financiële administratie. Wij merken op dat uit de controle van de Jeugdzorg en WMO bestedingen een onzekerheid resteert in de controle van € 0,7 miljoen.

Deze onzekerheid is een gevolg van het feit dat er nog niet van alle zorginstellingen de benodigde (goedkeurende) verantwoordingsinformatie is ontvangen waardoor feitelijke levering van zorg niet is vast te stellen. Wij hebben deze onzekerheid meegewogen bij de totstandkoming van ons oordeel.

Resultaten sociaal domein

Ook dit jaar is sprake van een voordeel ten opzichte van de vastgestelde begroting. De gerealiseerde uitgaven sociaal domein bedragen € 440 miljoen waar een bedrag van € 459 miljoen begroot was.

Deze onderschrijding kan deels verklaard worden door het feit dat de begroting 2020 nog gebaseerd was op 2019. Daarnaast heeft corona de uitgaven in het sociaal domein minder voorspelbaar gemaakt. Als gevolg van de lockdowns is niet altijd in dezelfde mate zorg geleverd. Deze kosten zijn deels door de gemeente vergoed in de vorm van continuïteitsbijdragen maar worden ook gedragen door de zorgaanbieders zelf.

Voor 2021 zullen de kosten eveneens moeilijk voorspelbaar zijn doordat ook in de eerste maanden sprake is geweest van een lockdown. Daarnaast is het moeilijk in te schatten in hoeverre zorg is uitgesteld wat leidt tot extra kosten en in hoeverre deze uitstel van zorg invloed heeft op de zorgzwaarte. Tevens is het mogelijk dat door corona een extra zorgvraag ontstaat doordat jongeren langere tijd hun normale leven niet hebben kunnen leiden.

Wij adviseren uw college om komend jaar de ontwikkelingen als gevolg van corona binnen het sociaal domein strak te monitoren.

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsrechtmatigheid is toegelicht in de jaarrekening

Naast de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2020 hebben wij ook de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

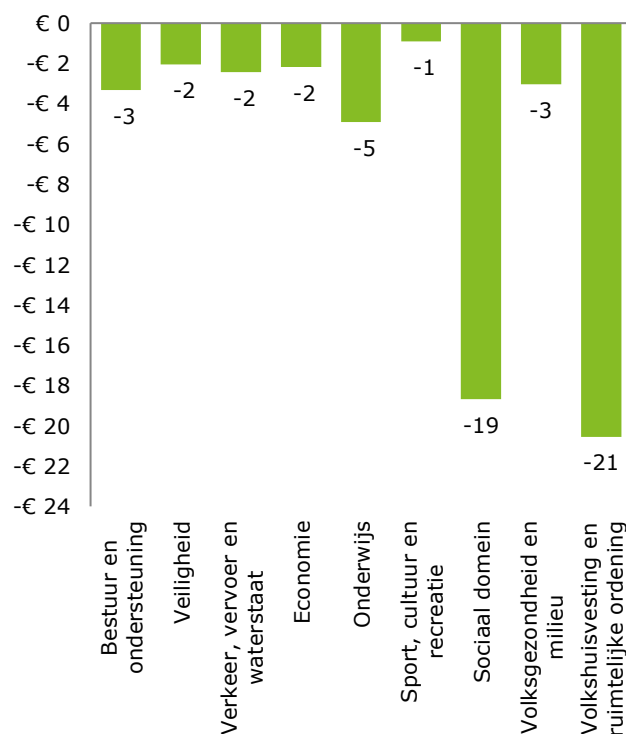
De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet de gemeenteraad zelf nader invullen en concretiseren. Dit gebeurt met de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat deze hierover tijdig (in het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige signalering van en melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV. Hieruit blijkt dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen meeweegt in het accountantsoordeel. Dergelijke kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet de accountant kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. Het verschil tussen de begrote en werkelijke lasten per programma is als volgt weer te geven (negatieve bedragen betekenen een overschrijding van de begrote lasten):

Vershil begrote en werkelijke lasten excl. mutaties reserves (in miljoen)

Zoals blijkt uit de hiernaast opgenomen figuur is geen sprake van begrotingsoverschrijding op het niveau van de programma's.

Voor een meer inhoudelijke analyse en toelichting op de begrotingsrechtmatigheid verwijzen wij naar het onderdeel 'Analyse begrotingsafwijkingen en investeringskredieten' in de paragraaf '4.3.4 Begrotingsafwijkingen en onrechtmatigheid' zoals opgenomen in de jaarrekening 2020. Hiermee legt het college verantwoording af aan de gemeenteraad over de begrotingsrechtmatigheid van de lasten over het boekjaar 2020.

Uit de voornoemde analyse blijkt dat over het boekjaar 2020 geen sprake is van overschrijdingen van de begrote lasten.

Overige verantwoordings- en rapportageverplichtingen

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2020 geconstateerd

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramen 5 documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2020. Hierbij evalueren wij de getrouwheid en de rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U hebt dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden wat betreft de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B van dit accountantsverslag. Tijdens de controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de 'Subsidieregeling Bereikbaarheidsakkoord' geconstateerd

In het kader van de Samenwerkingsovereenkomst Bereikbaarheidsagenda 2017-2030 heeft uw gemeente in 2019 en 2020 via de gemeente Helmond subsidie ontvangen van de provincie Noord-Brabant.

De gemeente Helmond is hiervoor 'penvoerder' namens de regiogemeenten en verantwoordelijk voor de besteding en verantwoording van de middelen aan de provincie. Via een bijlage in de jaarrekening legt uw gemeente verantwoording af over de besteding van deze middelen.

Bij de controle van de bijlage en de daarin opgenomen bestedingen hebben wij geconstateerd dat de verantwoordingseisen in verhouding tot de omvang van de bestedingen en de materialiteit van de jaarrekening (te) zwaar zijn. Zo dienen wij als accountant voor ieder van de 17 projecten minimaal één deelwaarneming te verrichten, terwijl in sommige gevallen de bestedingen minder zijn dan € 100.000.

Wij adviseren het college in overleg te treden met de gemeente Helmond en provincie Noord-Brabant, en te bezien hoe de verantwoording en controle van het Bereikbaarheidsakkoord is te vereenvoudigen.

Tijdens de controle van de bijlage in de jaarrekening van de 'Subsidieregeling Bereikbaarheidsakkoord' hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet Normering topinkomens (WNT)

Het doel van de wet normering topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

De WNT kent een aantal specifieke aspecten en vereisten:

- Voor gemeenten zijn de gemeentesecretaris en griffier bij wet als topfunctionaris aangemerkt.

- De bezoldiging van een topfunctionaris mag over 2020 niet meer bedragen dan € 201.000.
- Gemeenten dienen de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – als aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven de WNT-norm.
- De WNT stelt een aantal overige eisen, zoals bijvoorbeeld een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Over 2020 hebben wij onze werkzaamheden geen overschrijdingen of anderszins afwijkingen van de WNT(-norm) geconstateerd.

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd met betrekking tot de:

- SiSa-bijlage 2020.
- De bijlage 'Subsidieregeling Bereikbaarheidsakkoord'.
- Naleving van de Wet normering bezoldiging top-functionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en/of de publicatieverplichtingen van de WNT.

Frauderisicoanalyse

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening door fraude of een overtreding van wet- en regelgeving

Het college van burgemeester en wethouders is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en voor de naleving van wet- en regelgeving. Recente ontwikkelingen laten zien dat de handhaving van anticorruptiewetgeving aan globalisering onderhevig is, waardoor ook gemeenten in toenemende mate te maken krijgt met anticorruptieregels.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het college verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het college en management daarbij hanteren, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad.

Tijdens deze gesprekken heeft het college aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken. Hierbij heeft het college ook voorbeelden gegeven van de manier waarop het deze beheerst.

Een belangrijke beheersingsmaatregel die het college heeft getroffen is het uitvoeren van periodieke interne controle op de wat betreft omvang en financiële risico's belangrijkste processen.

Daarnaast hebben de organisatie en het college in november 2020 een geactualiseerde gemeentebrede frauderisicoanalyse opgesteld, die onder andere inzicht geeft in de geïnventariseerde risico's en een schatting van de kans van optreden van de risico's en de (financiële) impact ervan. De frauderisicoanalyse voldoet aan de voor het doel eraan te stellen eisen en is op 11 januari 2021 besproken met de auditcommissie.

Het is belangrijk de geactualiseerde frauderisicoanalyse jaarlijks te blijven delen en bespreken met (een afvaardiging van) de gemeenteraad. Op deze wijze vormt het periodiek actualiseren ervan een zichtbaar en vast onderdeel van de interne beheersing inclusief de communicatie hierover met het toezichthoudend orgaan.

Een andere relevante ontwikkeling in dit kader is het binnen de gemeente onderhanden project 'Weerbare overheid'. Dit project betrekken wij bij de interim-controle 2021.

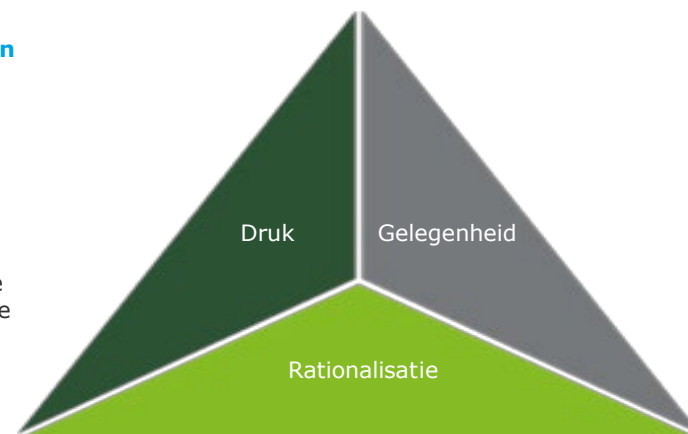
Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college van burgemeester en wethouders, inclusief het invoeren en onderhouden van interne-beheersingsmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en de efficiency van de bedrijfsvoering en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Vanuit de frauderisicoanalyse van de gemeente Eindhoven en onze controlewerkzaamheden hebben wij geen signalen voor (mogelijke) fraude verkregen.

Interne beheersing

Interne beheersing

De belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2020

Managementletter 2020, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2020 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze managementletter 2020 van 26 november 2020.

In de managementletter hebben wij een aantal aandachtspunten voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2020 benoemd. Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

Evaluatie opstel- en controleproces

Medio 2020 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2019 geëvalueerd. Naar aanleiding hiervan zijn waar nodig aanscherpingen doorgevoerd in het interne 'draaiboek' voor het opstelproces en de werk- en planningsafspraken voor de jaarrekeningcontrole. Met deze aanpassingen is het proces verder geoptimaliseerd en is de controle binnen de afgesproken planning afgerond.

In het proces en opstel- en controledossier is verder een aantal belangrijke verbeteringen gerealiseerd, zoals het eerder uitvoeren en afronden van de controle van de grondexploitatie en de kwalitatief betere analyse en onderbouwing van de zogenaamde transitorische posten (nog te ontvangen / betalen bedragen en vooruitontvangen/nog te besteden (subsidie)bijdragen van derden). Ook is voorzien in beter volgbare aansluitingen en analyses tussen de uitgevoerde interne controles en de bedragen in de jaarrekening.

Het opstel- en controleproces is door de genoemde verbeteringen efficiënter en effectiever verlopen in vergelijking met 2019.

Met het oog op verdere optimalisatie van het opstel- en controleproces van de jaarrekening merken wij het volgende op:

- Met de ambtelijke organisatie is afgesproken de administratie en jaarrekening bij aanvang van onze controle 'te bevriezen'. Dit betekent dat de organisatie eventuele correcties uit zowel de in- als externe controle verzamelt en verwerkt in een tweede versie van de jaarrekening.

Vanuit de interne controle op de jaarrekening volgden meer dan 22 correcties (2019: meer dan 50 correcties). Enerzijds betekent dit dat een kritische controle is uitgevoerd en is het aantal correcties een stuk lager in vergelijking met 2019, maar anderzijds betekent het aantal interne correcties ook dat de cijfers waarop wij onze controle moesten uitvoeren aanzienlijk zouden wijzigen.

Overigens zijn mede door de kritische interne controle op de jaarrekening naar aanleiding van onze controle – behoudens de plankosten van de grondexploitatie – geen cijfermatige correcties voortgekomen.

- De inrichting van de administratie en de administratieve boekingsgang blijft op onderdelen onnodig complex. Dit geldt in het bijzonder voor de administratie en boekingsgang van projecten die (uiteindelijk) ten laste van de exploitatie komen. Het kost de organisatie en ons (te) veel tijd achteraf de bestedingen en de dekking van deze projecten te volgen c.q. reconstrueren. Wij hebben van de organisatie begrepen dat de gemeente als onderdeel van het project 'doorontwikkeling financiële functie' onder andere onderzoekt in hoeverre dit proces is te vereenvoudigen zodat dit voor zowel de medewerkers als de in- en externe controle eenvoudiger is te verwerken en controleren.

Medio 2021 evalueren wij – mede op basis van de actualisatie van de risicoanalyse voor de jaarrekening 2021 – wederom gezamenlijk het proces om te bepalen op welke terreinen/aspecten verdere verbeteringen in het opstel- en controleproces van de jaarrekening mogelijk zijn.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving inclusief cybersecurity behoeft verdere aandacht

De bestaande tekortkomingen in de automatiseringsomgeving leiden ertoe dat de gemeente en wij niet zonder meer kunnen steunen op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Belangrijke nadelen van het feit dat onvoldoende opvolging en prioriteit is gegeven aan onze eerdere aanbevelingen, zijn onder andere:

- Uw gemeente loopt een verhoogd risico op tekortkomingen in de geautomatiseerde gegevensverwerking die bijvoorbeeld kunnen resulteren in niet-betrouwbare data c.q. cijfers en een grote(re) impact kunnen hebben indien sprake is van cybersecurity incidenten.
- Het niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking leidt ertoe dat bij de interne controles niet zonder meer gebruik is te maken van onder andere data-analyses. De uitvoering van de interne controles – waarbij bijvoorbeeld voor inkopen data-analyse is ingezet – is hierdoor niet optimaal efficiënt, doordat eerst aanvullende werkzaamheden nodig zijn om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen. Bovendien kan de interne controle bij maximaal gebruik van data-analyse een hogere toegevoegde waarde opleveren voor de organisatie doordat zij met data-analyses belangrijke inzichten kan verkrijgen en de interne controles ook meer risicogericht kan insteken.

- Als gevolg van het (vooralsnog) onvoldoende opvolgen van de aanbevelingen op dit gebied hebben wij ook voor de jaarrekeningcontrole 2020 niet zonder meer kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking. Het gevolg van deze conclusie is dat wij meer gegevensgericht werk hebben moeten verrichten, waaronder het uitvoeren van specifieke werkzaamheden om de betrouwbaarheid van data en lijstwerk vast te stellen.

Voor onze inhoudelijke bevindingen en de resterende aanbevelingen inzake de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking verwijzen wij kortheidshalve naar onze managementletter 2020.

Ondanks de bestaande tekortkomingen in de IT-omgeving zijn wij bij de jaarrekeningcontrole in staat geweest data-analyse in te zetten als onderdeel van de controleaanpak voor de memoriaalboekingen. Hierbij hebben wij met data-analyse een diepgaande en risicogerichte analyse uitgevoerd van deze in opzet meer risicovolle boekingen. Door de inzet van data-analyse hebben wij de met gegevensgerichte werkzaamheden te onderzoeken populatie memoriaalboekingen sterk kunnen reduceren in vergelijking met 2019. Dit illustreert het belang en de toegevoegde waarde van een betrouwbare IT-omgeving als basis voor de inzet van data-analyse.

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties.

Onze communicatie met het management

Bevestigingen van het management

Wij hebben bij het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen opgevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving. Daarnaast hebben wij van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Eindhoven een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met het management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijlagen

Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen boven de rapportagedrempel van € 500.000.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	N.v.t.	N.v.t.
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV en het controleprotocol inclusief normenkader 2020 van uw gemeente is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle boven de rapportagedrempel van € 500.000.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheid PGB-bestedingen (SVB)	€ 9,2 miljoen	€ 9,2 miljoen
Onzekerheid jeugdzorgkosten	€ 0,7 miljoen	€ 0,7 miljoen
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	-	€ 9,9 miljoen
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 9,9 miljoen	

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV en het controleprotocol inclusief normenkader 2020 van uw gemeente is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren. om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B1 - Bevindingen SiSa-bijlage 2020

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de strekking van ons getrouwheids- en rechtmatigheidsoordeel bij de jaarrekening 2020 alsook de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen.

De strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening is als volgt:

- Getrouwheidsoordeel: goedkeurend
- Rechtmatigheidsoordeel: goedkeurend

Per regeling geven wij in de volgende tabel aan of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
J&V A6	Specifieke Uitkering Preventieve Aanpak tegen Ondernijning (onderdeel BOTOE)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
FIN B1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D10	Volwasseneneducatie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D12	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 0	

Bijlage B1 - Bevindingen SiSa-bijlage 2020

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
OCW D12A	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&W E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&W E17	Regeling specifieke uitkering Maas-pilots	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&W E19	Regeling specifieke uitkering uitvoeringspilots Ruimtelijke Adaptatie tweede tranche	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&W E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
I&W E38	Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
EZK F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2020	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2020	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2020	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H1	Ministeriële regeling heroïne behandeling	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H4	Stimulering sport	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H8	Sportakkoord	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H9	Regeling specifieke uitkering opzet expertisecentra jeugdhulp 2020	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 0	

De strekking van de controleverklaring is voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid: goedkeurend.

Bijlage B2 - Bevindingen SiSa-bijlage Tozo 2020

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout, onzeker en/of formele onrechtmatig	Financiële omvang	Toelichting
G4	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Formeel onrechtmatig	€ 18.171.414	Identificatie heeft plaatsgevonden op basis van DigiD in combinatie met BRP of Suwinet
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen (toepassing artikel 21, lid 3 Besluit 17 april)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Formeel onrechtmatig	€ 6.856.553	Identificatie heeft plaatsgevonden op basis van DigiD in combinatie met BRP of Suwinet
G4	Tozo 2_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Formeel onrechtmatig	€ 3.667.006	Identificatie heeft plaatsgevonden op basis van DigiD in combinatie met BRP of Suwinet
G4	Tozo 3_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Omvang vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 28.694.973	

De strekking van de controleverklaring is voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid: goedkeurend.

Bijlage B3 - Bereikbaarheidsakkoord 2020

Bevindingen controle bijlage Bereikbaarheidsagenda 2020		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
001a	Brainport Smart Mobility, projectleiding	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
001c	BSM, Clustermanager MaaS	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
001d	BSM, Mobility Lab	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
001e	BSM, Mobility Market	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
001f	BSM, Gedragsstrategie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
001g	ITS congres	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
001h	BSM - Smart Hubs	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
001i	BSM, Open MaaS Platform	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
002	Werkgeversaanpak	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
003	Smart Roads	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
005a	Data uitwisseling	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
005d	Big Data – Mijn040Routes	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
006a	Uitrol C-ITS doorstroming Eindhoven	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
008a	OV-knooppunt NS Eindhoven – busstation Neckerspoel	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
008c	OV-knooppunt NS Eindhoven – busstation Neckerspoel fietsenstalling	N.v.t.	€ 0	N.v.t.

Bijlage B3 - Bereikbaarheidsakkoord 2020

Bevindingen controle bijlage Bereikbaarheidsagenda 2020		Fout of onzekeerheid	Financiële omvang	Toelichting
009	Frequentie treinen	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
011a	Verkennde studie bundelroutes	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
011b	Bundelroutes John F. Kennedylaan-Ring-Eisenhouwerlaan-A270	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
030d	Snelle fietsroute Deurne-Eindhoven, deel Eindhoven	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
035	Fietsroute Eindhovens kanaal Helmond-Eindhoven, deel Eindhoven	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 0	

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Eindhoven

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Eindhoven in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheidsevaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Naar aanleiding van onze beoordeling hebben wij geconcludeerd dat geen sprake is van langjarige betrokkenheid of anderszins mogelijke bedreigingen van onze onafhankelijkheid die een (aanvullende) beheersmaatregel vereisen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Eindhoven

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its global network of member firms and their related entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's approximately 286,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms or their related entities (collectively, the "Deloitte network") is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.